

Architectuur NL

VILLA BERGSCHENHOEK + IN
NO PARTICULAR ORDER +
CULTUURHUIS WINSCHOTEN
+ BIJENPAVILJOEN + STUDIO
PEKKA + DAVID DERKSEN +
INTER-ESSE + THE FLEXIBLE
CITY + INSTANT PATINA +
BOUWEN OP PAPIER +
COLLECTIVE [IR]RATIONALITY
HOUSE OF HERMETA + CPO

Flexibel gebruik en synergie

Stoer cultuurgebouw van atelier PRO

Het getuigt van lef en visie om in krimpregio Oost-Groningen zo'n groot cultuurproject te realiseren. Maar inmiddels is duidelijk: het nieuwe Cultuurhuis De Klinker geeft een enorme impuls aan de stad Winschoten en omstreken. Lof voor de gemeente Oldambt, maar ook voor atelier PRO architecten. Het gebouw past qua vormgeving en materialisatie perfect en de slimme combinatie van functies genereert een levendige synergie.

Aan het begin van dit theaterseizoen werd het theater in Cultuurhuis De Klinker in Winschoten officieel in gebruik genomen. Sindsdien leeft het Cultuurhuis een groot deel van de dag. Het begint 's ochtends in de bibliotheek, het café, de radio- en televisiestudio en back stage. 's Middags komt het kunstencentrum met muziek- en dansstudio's tot leven en 's avonds de kleedkamers, het theater, de kleine zaal – tevens bioscoop – en de omringende foyers. Door de centrale ligging passeren bewoners dagelijks het Cultuurhuis en lopen makkelijk even binnen. Bibliotheek, het Centrum van de Kunsten, de theaterzaal en kleine zaal, de plaatselijke radiostudio hebben ieder een plek en maken daarnaast gebruik van elkaars faciliteiten en gemeenschappelijke ruimten.

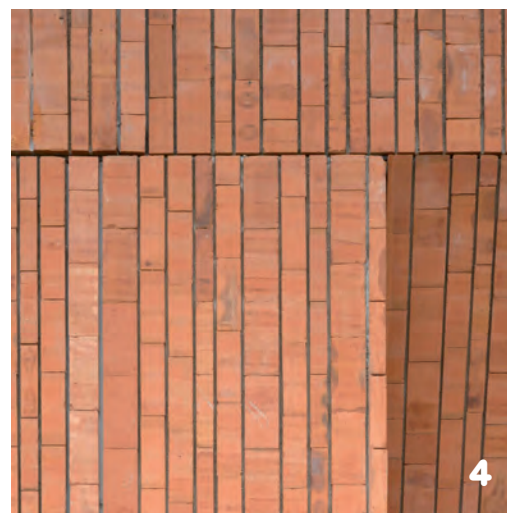
Inpassing in de stad

Het gebouw vormt de schakel tussen de fijnmazige overwegend lage bebouwing in het historische centrum en de grotere schaal van de noordelijke uitbreidingswijken. De bouwmassa is aan alle zijden geleed in drie lagen, de toneeltoren steekt daar boven uit. Per laag verschilt de afgeronde omtrek, de gevels zijn licht geknikt en bekleed met verticaal prefab metselwerk. Visueel resulteert dit alles in een gebouw dat kleiner oogt dan het werkelijk is, en dat was precies de bedoeling, vertelt architect Dorte Kristensen van atelier PRO.

'De vorm van het gebouw is afgeleid van de beschikbare kavel, die hebben we bijna geheel gevuld, en zo afgerond dat er logische loop- en zichtlijnen vanuit de omringende straten ontstaan.' Vanuit het centrum is met straatklinkers en straatmeubilair een soort loper naar de Klinker gemaakt, die echter uitmondt in een onopvallende entree. Smakeloze zilverkleurige afzetpaaltjes met rode koorden markeren nu de no-nonsense entree, had dat niet anders gekund? 'We hadden hier in de bestrating nog een extra accent willen maken, die de entree markeert', verzekert Kristensen. Dat is helaas niet gebeurd, maar blijft een warme aanbeveling voor de toekomst. Want het is een geweldig gebouw, dat een goede publieksentree verdient.

1. De bouwmassa van het Cultuurhuis is aan alle zijden geleed in drie lagen. De gevels zijn bekleed met verticaal prefab metselwerk en de vensters liggen in diepe neggen. 2. Noordkant met evenementenplein. Op de begane grond is een laad- en losingang achter geperforeerde cortenstalen gevelpanelen verborgen. Op de verdieping brengt een groot venster daglicht in de kleine zaal. 3. Centrumzijde met onopvallende publieksentree. Vanuit de bibliotheek biedt een enorm venster een panoramisch uitzicht op het centrum. 4. De bakstenen zijn overlangs gehalveerd en in het metselwerk is ook de voet of fuss, de zijde waarop de steen rust op de droogrekken in de steenfabriek, in het zicht gelaten.

Abstracte gevel

Het gebouw is rondom voorzien van betonnen gevels bekleed met verticaal prefab metselwerk. Speciaal voor het Cultuurhuis heeft de steenfabrikant Strating – die zelf ooit op deze locatie gevestigd was en nu 10 km verderop – in samenspraak met de architect een baksteen in drie breedtematen ontwikkeld uit Groninger klei. De stenen zijn overlangs gehalveerd en in het metselwerk is ook de voet of fuss, de zijde waarop de steen rust op de droogrekken en waarop strepen zichtbaar zijn, in het zicht gelaten. Het metselwerk krijgt daardoor een levendige textuur. De overgangen tussen de prefabplaten zijn bijna onzichtbaar gedicht met een rij bakstenen. In vloeiende lijnen verspringen horizontale

verdiepingshoge banden ten opzichte van elkaar waardoor overstekken ontstaan. De vensters zitten in verdiepinghoge neggen. De goten zijn onzichtbaar achter het metselwerk in de neggen verholten. Vormgeving en materialisering geven het gebouw een krachtige eigenheid. Op enkele plaatsen zijn zeer grote vensters toegepast. In de gevel van de bibliotheek biedt een ruit van maar liefst 2,5 x 7,5 meter een panoramisch uitzicht op het centrum.

Door toepassing van Groningse baksteen sluit het gebouw aan op de omliggende bebouwing. Ook de corten stalen geveldelen in de gebouwplint leggen een relatie met de omgeving. Daarin zijn afbeeldingen van het Groningse landschap geperforeerd (water, riet, bos, vogels, graan en een molen). Vergelijkbare geperforeerde afbeeldingen zijn ook in balies en in de grote zaal toegepast.

Gordeldier

Centraal in het gebouw ligt de grote theaterzaal met 650 stoelen. 'We hebben de buitenwanden van de zaal geheel bekleed met Basralocus shingles, om het theater op alle verdiepingen, vanuit de vide, foyers, bibliotheek en gangen, duidelijk herkenbaar te maken. De ronde zaal heeft zo wel iets weg van een slapend gordeldier.'

Opvallende elementen in het interieur van de zaal zijn de akoestische wandelementen, waarvan een deel met een aluminium raster is afgewerkt waardoor licht kan schijnen. 'Zo kan met kunstlicht in verschillende intensiteiten en kleuren de sfeer van de zaal aangepast worden aan de voorstelling. En niet alleen in de zaal, ook rondom wordt de geschubde huid van het gordeldier in kleuren aangelicht. Voor, tijdens en na de voorstelling wordt zo een totaalbeleving', legt Kristensen uit. 'Ook bijzonder is dat een portaalbrug tussen toneel en publieksdeel ontbreekt, het trekkenveld voor de decors loopt door tot aan de orkestbak. Door de orkestbak dicht te schuiven wordt het toneel vergroot in de richting van de zaal. Zo wordt de afstand tussen artiesten en publiek verkleind'. Dit effect wordt nog versterkt versterkt doordat de zaal relatief ondiep is.

Flexibel gebruik en synergie

Om de grote zaal ligt de publieke foyer met hoge vides, die de bouwmassa van de theaterzaal loskoppelen van de verdiepingen met de bibliotheek en het Centrum van de Kunsten. Een ingetogen materiaal- en kleurgebruik versterkt de vloeiende vormen van vides en foyers. Vele vensters en ronde daklichten brengen daglicht in de dynamische vide. De weerkaatsing van het daglicht op het hout brengt overdag een warme gloed in de verder witte ruimte. 's Avonds wordt de sfeer in de foyer bepaald door de intensiteit en de kleur van het kunstlicht.

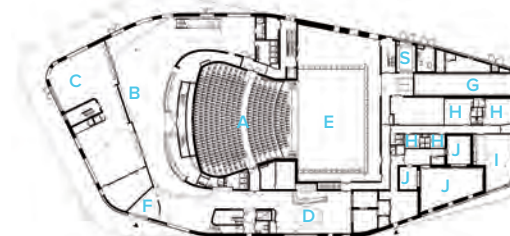
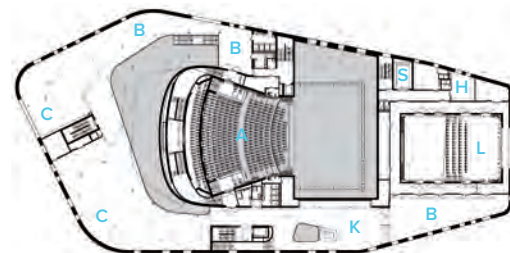
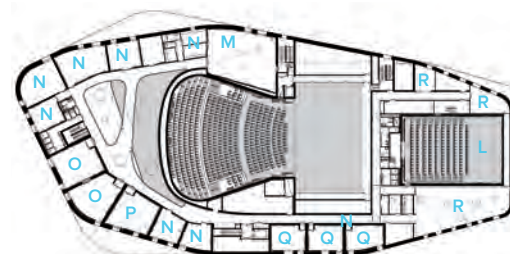
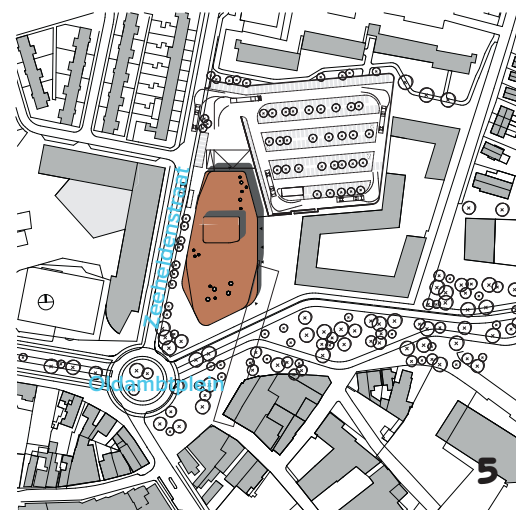
Naast de publieksfunctie verbindt en ontsluit de foyer ook alle functies binnen het Cultuurhuis. Er kunnen allerlei activiteiten plaatsvinden zoals een boekenmarkt, ontvangsten, voordracht etc. Dankzij flexibel meubilair kunnen functies uitdijen en inkrimpen. Overdag stalt de bibliotheek boeken uit en 's avonds maken uitstaltafels op wielen plaats voor foyertafels. De trappen in de foyer naar de verdiepingen zijn strategisch geplaatst en op verschillende manieren vormgegeven. De publiekstrap is ruim en ligt in de open ruimte, de privétrappen zijn in de bouwmassa weggewerkt. De verkeersstromen in het gebouw zijn gescheiden in publiek (grote en kleine zaal, bibliotheek, café) en privé (backstage, kunstencentrum, kantoren en studio).

Akoestiek

Overlappend en intensief gebruik zou geluidhinder kunnen opleveren. Door een uitgekiend akoestisch ontwerp kunnen de multifunctionele studio, muzieklokalen, dansstudio en twee theaterzalen gelijktijdig gebruikt worden zonder elkaar te horen. Dilataties ontkoppelen de twee zalen akoestisch. De muzieklokalen op de tweede verdieping zijn als doos-in-doos uitgevoerd en kunnen gebruikt worden zonder verstoring van de stilte in de bibliotheek.

Projectgegevens:

Opdrachtgever: Gemeente Winschoten. **Architect:** atelier PRO architecten. **Projectarchitecten:** Lisette Plouvier, Dorte Kristensen. **Projectteam PRO:** Eelko Bemener, Allard de Goeij, André van Veen, Evelien van Beek, Patti Beaulieu, Robert Witteman, Sander Malschaert, Wesley Wijnands. **Directievoering:** ABC Bouwmanagement. **Bouwkundig aannemer:** Rottinghuis aannemingsbedrijf. **Functies:** bibliotheek, Centrum van de Kunsten, theaterzaal en kleine zaal, radiostudio, café. **Bruto vloeroppervlakte:** 8.125 m². **Bouwperiode:** 2012 - 2015. **Totale bouwkosten:** € 14.000.000 excl BTW. **Leverancier baksteen:** Strating. **Jumbo ruiten:** Saint-Gobain glass solutions.

6

5. Situatie van het Cultuurhuis. 6. Plattegronden begane gronde eerste en tweede verdieping. A. theaterzaal B. foyer. C. bibliotheek. D. theatercafé. E. toneel. F. publieksentree. G. laden en lossen. H. kleedkamers. I. artiestenfoyer. J. radio/tv-studio's. K. leesfoyer. L. vlakke vloer zaal. M. dansstudio. N. muziekruijme. O. ensembleruimte. P. slagwerkruijme. Q. popoefenruimte. R. kantoren S. goederenlift.

7. Theatercafé met doorzicht naar de studio, links de geschubde huid van de grote zaal, in de vide koperen lampen van Tom Dixon 8. Foyer op de eerste verdieping met vide en bibliotheek. Op de gestuukte balustrades voorkomt een opzetrandje dat er glazen naar beneden vallen. 9. De multifunctionele entreehal wordt overdag gebruikt door de bibliotheek. Door een hoge vide is de ronde geschubde wand van de grote zaal op veel plekken zichtbaar in het Cultuurhuis. Programmeerbare led-tubes werpen van bovenaf gekleurd licht langs de wand. 10. Grote zaal met akoestische dozen tegen de zijwanden, waarvan een deel licht geeft, dat in intensiteit en kleur geprogrammeerd kan worden, passend bij sfeer van de voorstelling.